

PM 2003 RVIII (Dnr 303-2986/2003)

Remiss av Naturvårdsverkets rapport "Förslag till föreskrifter och allmänna råd om undantag och dispens från deponiförbudet för organiskt avfall samt sorteringsregler för brännbart avfall" (Rapport 641-4904-03 Rp)

Remiss från Naturvårdsverket

Remisstid 18 december 2003

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen överlämnas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Bakgrund

Naturvårdsverket har för yttrande översänt "Förslag till föreskrifter och allmänna råd om undantag och dispens från deponiförbudet för organiskt avfall samt sorteringsregler för brännbart avfall", Rapport 641-4904-03, för svar senast den 18 december 2003. Sammanfattning av rapporten i *bilaga 2*. Rapporten i sin helhet finns tillgänglig i akten. Naturvårdsverket har utarbetat förslag till föreskrifter och allmänna råd som innehåller regler och vägledning om undantag från deponeringsförbudet för organiskt avfall samt sorteringsregler för brännbart avfall. I de föreslagna föreskrifterna ingår även regler om brännbart avfall vilket får till följd att de nu gällande föreskrifterna kommer att upphöra. Föreskrifterna träder i kraft 1 juni 2004 med undantag för vissa paragrafer som avses gälla från och med 1 januari 2005. Förbudet att deponera brännbart avfall infördes 2002 och 1 januari 2005 införs förbudet att deponera organiskt avfall.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, Stockholm Vatten, miljö- och hälsoskyddsnämnden och renhållningsnämnden.

Stadsledningskontoret anser att det är bra att reglerna tydliggörs och att vägledning ges i de allmänna råden. I övrigt hänvisar stadsledningskontoret till de synpunkter som stadens facknämnder framför.

Renhållningsnämnden ser som en fördel att det brännbara avfallet och det organiska avfallet sammanförts i en gemensam föreskrift. I övrigt väljer nämnden att kommentera några särskilda paragrafer. Man påpekar också att förslaget gör det lättare att deponera organiskt avfall vilket går helt stick i stäv med regeringens kretsloppsmål.

Stockholm Vatten anser i sitt svar att rensods som uppstår vid grovreningen av inkommande avloppsvatten vid reningsverken ska undantas från deponeringsförbudet. Anledningen är att det idag för flertalet anläggningar inte finns något alternativ till deponering.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden framhåller att ett utdraget dispensförfarande kan skapa tveksamhet och skjuta upp nödvändiga åtgärder. Man föreslår även ändringar och förtydliganden i förslaget till föreskrifter.

Mina synpunkter

Det är bra att Naturvårdsverket förtydligar reglerna för undantag och dispenser från förbudet mot deponi av organiskt avfall.

Att redan idag börja fastställa reglerna tyder på god framförhållning och insikt i dagens behandlingskapacitet, men är en principiellt tveksam lösning. En väg hade kunnat vara att tydligare peka ut de mängder och anläggningar som skulle beröras av förbudet. Därefter kunde en skärpning av reglerna ske. Ur trovärdighets- och pedagogisk synpunkt är det bättre att gradvis skärpa regler än att dra upp långtgående riktlinjer från vilka man backar. Detta illustreras väl av exempelvis Stockholm Vattens synpunkter att grovrens bör undantas reglerna, åtminstone innan en realistisk alternativ avsättning finns. Det samma gäller t.ex. askor.

Precis som miljö- och hälsoskyddsnämnden påpekar riskerar ett utdraget dispensförfarande att skapa tveksamhet och skjuta upp nödvändiga åtgärder för en mer hållbar avfallshantering. Även renhållningsnämnden påpekar att förslaget går stick i stäv med regeringens kretsloppsmål.

Mycket av det organiska avfall som produceras borde betraktas som en resurs som kan tas tillvara och utnyttjas positivt, istället för att deponeras. Stockholms stad har dels bedrivit pilotverksamhet kring rötning i det av Stockholm Vatten delägda bolaget Ecoferm, dels tagit hand om visst organiskt avfall i Stockholm Vattens egna anläggningar. För att nå kretsloppspropositionens mål om 35% omhändertagande av organiskt avfall behöver kapaciteten förstärkas.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen överlämnas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 3 december 2003

VIVIANN GUNNARSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen besluta att

1. avslå föredragande borgarråds förslag till beslut
2. därutöver anför följande.

För flertalet av hushållens avfallsprodukter är förbränning överlägsen andra nu kända tillämpade metoder för sophantering. Vid förbränning skapas bra miljömässig el och fjärrvärme till ett mycket lågt pris. Hårda krav ska ställas på själva förbränningen och på den slutprodukt i form av aska och slagg som blir kvar. Vi välkomnar också Naturvårdsverkets ansträngningar att tydliggöra för vilka regler som ska gälla för deponering av olika avfallsprodukter. Målsättningen för en seriös avfallspolitik är att så lite avfall som möjligt deponeras. För att klara detta krävs det att

förbränningskapaciteten är fortsatt hög och att det satsas på olika tekniska förbättringar så att förbränningen blir ännu mer effektiv.

Tyvärr är Naturvårdsverkets föreskrifter om undantag från deponiförbudet onödigt tillkrånglande. För att komma till rätta med detta skulle avfallsförordningen och förordningen om deponering av avfall behöva ändras. För detta krävs dock beslut från regeringen.

Naturvårdsverket föreslår att aska med mindre än 6 MJ/kg torr substans ska tillåtas att deponeras. Vid förbränning i moderna anläggningar ligger askan från förbränningen betydligt under det föreslagna gränsvärdet. Vi anser att undantag för aska, som uppstår efter förbränning, bör vara restriktivare än den gräns som Naturvårdsverket föreslår.

Vidare tillstyrker vi undantaget för deponering av komposterat slam. Ett förbud mot deponering är för närvarande inte realistiskt.

Organiskt avfall ska även i fortsättningen förbrännas. Vi motsätter oss Borgarrådets intentioner att öka rötningskapaciteten i staden.

ÄRENDET

Naturvårdsverket har för yttrande översänt ”Förslag till föreskrifter och allmänna råd om undantag och dispens från deponiförbudet för organiskt avfall samt sorteringsregler för brännbart avfall”, sammanfattning i bilaga 2. Rapporten i sin helhet finns tillgänglig i akten. Naturvårdsverket efterfrågar eventuella synpunkter på dessa förslag till föreskrifter och allmänna råd.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret, Stockholm Vatten, miljö- och hälsoskyddsnämnden och renhållningsnämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 24 oktober 2003 är i huvudsak av följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret anser att det är bra att reglerna tydliggörs och att vägledning ges i de allmänna råden. I övrigt hänvisar stadsledningskontoret till de synpunkter som stadens facknämnder framför.

Renhållningsnämnden beslutade den 5 november 2003 att förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas och återopas som svar på remissen och lämnade därutöver följande särskilda uttalande.

Förslaget går ut på att göra det lättare att deponera organiskt avfall, vilket går helt stick i stäv med regeringens kretsloppsmål. Vi anser att dispensbehovet visar bristerna i infrastrukturen för återvinning av organiskt avfall. Kapacitetsbristen på kretsloppsanläggningar är den främsta orsaken till den uppkomna situationen. Med en god framförhållning skulle dagens brist på anläggningar för källsortering kunnat undvikas. Staten behöver ta ett större helhetsgrepp över avfallsinfrastrukturen.

Kommunernas olika behov och resurser gör att regeringens ambitioner när det gäller resurshushållning undergrävs.

Utan ett helhetsgrepp finns en stor risk att kretsloppsmålen inte kan uppnås. Vi vill ännu en gång understryka behovet av statligt stöd för en fungerande avfallsinfrastruktur som gynnar resurshushållning och minimerar behovet av deponering.

Reservation anfördes av *Ewa Schenström m fl* (m) och *Karl Bern* (fp), *bilaga 1*.

Renhållningsförvaltningens tjänsteutlåtande av den 24 oktober 2003 var i huvudsak av följande lydelse.

I det förslag till föreskrifter som naturvårdsverket har utarbetat har det brännbara avfallet och det organiska avfallet sammanförts i en gemensam föreskrift, vilket förvaltningen ser som en fördel.

Definitionen av grovavfall, 7 §, som även finns i nuvarande föreskrifter om hantering av brännbart avfall behöver enligt förvaltningens uppfattning kompletteras med att avfallets egenskaper kan utgöra grund för att definieras som grovavfall. Grunden för definitionen bör inte enbart vara dess vikt eller volym. Skälet till detta är att även mindre föremål som kan rymmas i säck eller kärl men på grund av dess egenskaper, tex större metallföremål, bör hanteras som grovavfall.

I 14 – 15 §§ redovisas de avfallsslag som kan utgöra undantag från deponiförbud. Förvaltningen ser positivt på att vissa typer av avfall som på grund av sina egenskaper ges möjlighet att deponeras efter det att samråd har skett med tillsynsmyndigheten. Det bör dock förtydligas vad som avses med tillsynsmyndighet om det är den kommunala tillsynsmyndigheten eller länsstyrelsen. Om man avser den kommunala tillsynsmyndigheten bör det framgå om det är tillsynsmyndigheten i den kommun där avfallet uppkommer som avses.

I 20 § anges hänvisning till 17 §, vilket förmodas vara ett skrivfel.

Tjänsteutlåtandet från **Stockholm Vatten** daterat 13 november 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Undantag från deponeringsförbud

Stockholm Vatten anser att rensods som uppstår vid grovreningen av inkommande avloppsvatten vid reningsverken ska undantas från deponeringsförbudet. Anledningen är att det idag för flertalet anläggningar inte finns något alternativ till deponering.

Försök med förbränning har gjorts både med normalhanterat rens men även med tvättat och förpackat rens. Trots behandlingen är få förbränningsanläggningar idag beredda att ta emot och förbränna rensen.

Deponering av rensods är för reningsverken en dyr hantering. Det finns därför förutom deponeringsförbudet andra incitament för att hitta alternativa hanteringssätt. Försök görs vid flera anläggningar men metoderna kommer inte att hinna utvärderas och implementeras före 2005.

Slutsatsen är att det är svårt att hitta accepterade lösningar för hantering av rensods från avloppsreningsverken. Deponering behöver användas ytterligare ett antal år.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 4 november 2003 att

1. tillstyrka Naturvårdsverkets förslag i huvudsak
2. tillägga de förtydliganden förvaltningen föreslagit.

Särskilt uttalande gjordes av ordföranden *Viviann Gunnarsson* (mp), ledamöterna *Jan Valeskog* (s), *Per Aldeborg* (s), *Ulla Jöbnk* (s) och *Gunnar Björkman* (s) samt tjänstgörande ersättarna *Mervi Mäkinen Andersson* (s) och *Rolf Brattström* (v) enligt följande.

Det är bra att Naturvårdsverket förtydligar reglerna för undantag och dispenser från förbudet mot deponi av organiskt avfall. Samtidigt är det viktigt att poängtera att undantag och dispenser i allmänhet inte är rätt väg att gå. Precis som Miljöförvaltningen påpekar riskerar ett utdraget dispensförfarande att skapa tveksamhet, och skjuter upp nödvändiga åtgärder för en mer hållbar avfallshantering.

Mycket av det organiska avfall som produceras borde betraktas som en resurs som kan tas tillvara och utnyttjas positivt, istället för att deponeras. Stockholm stad har dels bedrivit pilotverksamhet kring rötning i det av Stockholm Vatten delägda bolaget Ecoferm, dels tagit hand om visst organiskt avfall i Stockholm Vattens egna anläggningar. För att nå kretsloppspropositionens mål om 35% omhändertagande av organiskt avfall behöver kapaciteten förstärkas.

Reservation anfördes av *Björn Ljung* (fp), bilaga 1.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 21 oktober 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förbudet att deponera organiskt avfall träder i kraft den 1 januari 2005. Syftet med förbudet är dels att resurshushållningen bör öka, dels att miljöpåverkan från deponier bör minska. I 4 § avfallsförordningen (2001:1063) definieras organiskt avfall som sådant avfall som innehåller

organiskt kol till exempel biologiskt avfall och plastavfall. Detta innebär att allt avfall innehållande organiskt kol omfattas av förbudet enligt gällande definition. Naturvårdsverket anser det inte vara miljömässigt motiverat med ett sådant förbud för avfall med mycket låga halter av organiskt kol såsom exempelvis väl förbränd aska.

Naturvårdsverket har dessutom funnit att reglerna om sortering av brännbart avfall inte har fullföljts, delvis beroende på de alltför generellt formulerade reglerna.

Därför har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag till föreskrifter om undantag och dispenser från deponeringsförbudet för organiskt avfall och även reviderat föreskrifterna om brännbart avfall. Föreskrifterna ska ersätta de nu gällande föreskrifterna om brännbart avfall.

Dessutom har verket tagit fram ett förslag till allmänna råd för att underlätta tolkningen av föreskrifterna.

Förslaget till föreskrifter och allmänna råd har överlämnats till bl.a. Stockholms kommun för yttrande senast den 4 december 2003, se bilaga.

Naturvårdsverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd

Syftet med förslaget är att tydliggöra hur deponeringsförbudet för organiskt avfall ska tolkas och hanteras. Verket har specificerat vilka avfallsslag som får deponeras trots det generella förbudet. Exempel på sådant avfall är aska och avloppsslam, vars innehåll av organiskt kol inte medför några betydande konsekvenser vid deponering.

Verket har också föreslagit regler för länsstyrelsernas dispensgivning i enskilda fall från förbudet att deponera organiskt avfall. Ett skäl för dispensgivning kan vara att det inom kommunen eller regionen saknas återvinningskapacitet.

Föreskriften innehåller också bestämmelser om ansvar för utsortering av brännbart avfall.

Förvaltningens synpunkter

Allmänt

Miljöförvaltningen anser att det är bra att reglerna tydliggörs och att vägledning ges i de allmänna råden. Förvaltningen anser vidare att aktuella förbud har strategisk betydelse för sorteringen av kommunernas hushållsavfall och den vidare behandlingen.

Förvaltningen finner det angeläget att förbuden försvaras och upprätthålls. Ett i tiden utdraget dispensförfarande anser förvaltningen skapar tveksamhet och fungerar dåligt som riktningsskivare för kommunala avfallsinvesteringar. Denna tveksamhet fortplantar sig vidare till fastighetsägare och till hushållen. Dispensreglerna bör därför, allmänt sett, vara stränga och tillämpliga tydligt.

Vägledningen från Naturvårdsverket är utomordentligt värdefull men förvaltningen hade gärna sett i konsekvensutredningen en koppling mellan föreslagna föreskrifter och de nationella miljömålen.

Förvaltningen anser slutligen att förslaget till föreskrifter bör ändras och förtydligas i följande avseenden.

8 och 10 §§

Kommunens skyldigheter att möjliggöra utsortering av brännbart avfall från hushållsavfall regleras i 8 och 10 §§. Miljöförvaltningen finner att det är oklart vilka skyldigheter kommunen har enligt dessa bestämmelser. I allmänna råden till 8 § anges exempelvis att inrättande av återvinningscentraler är ett sätt för kommunen att uppfylla sina skyldigheter. Samtidigt anges i 10 § att kommunens skyldighet inte gäller beträffande grovavfall om det är fråga om små mängder, tillgängligt utrymme är otillräckligt eller förhållandena i övrigt är sådana att sortering på plats inte är möjlig. Ovanstående tyder på att kommunens skyldighet ska vara att inrätta ett fastighetsnära system för sortering.

Miljöförvaltningen anser att ansvaret för att inrätta system för utsortering av brännbart avfall från hushållsavfall bör tydliggöras.

Ansvaret bör delas mellan fastighetsägaren och kommunen så att fastighetsägaren ges ansvaret att upplåta utrymme för sortering i fastigheten och kommunen ges ansvaret att samla in

det sorterade avfallet. Kommunen ska också ha ansvaret att upprätta återvinningscentraler där avfallet kan lämnas då sortering på plats inte är möjlig. Undantaget i 10 § bör stå kvar, men då gälla fastighetsägarens ansvar.

12 §

Förvaltningen instämmer i verkets bedömning att det behövs en möjlighet att undanta bygg- och rivningsavfall från källsorteringskravet enligt 12 §. Däremot delar förvaltningen inte den analys som görs av konsekvenserna för tillsynsmyndigheter i fråga om samrådet som föreskrivs i paragrafen. Förvaltningen bedömer att samrådsförfarandet för Stockholms del troligen skulle innebära en betydande uppgift, då en stor del av ny- och ombyggnad samt rivningar sker inom tätbebyggt område där sorteringsmöjligheter ofta saknas.

Förvaltningen befarar att samråd per telefon, som Naturvårdsverket bedömt räcka, ofta måste kompletteras med en inspektion på plats för att undantag från sorteringsreglerna ska kunna medges. Med anledning av detta avser förvaltningen att avgiftsfinansiera de resurser som läggs ned i samband med samråden.

Förvaltningen föreslår mot bakgrund av ovanstående en ändring av 12 § så att kommunen ges möjlighet att kräva samråd och självständigt avgöra i vilken form samrådet ska ske.

Exempel på detta är via kommunens renhållningsordning eller tillägg i lov eller anmälan för bygg- och rivningsarbeten.

15 §

Det är oklart om den som avser att deponera avfall skall samråda med den tillsynsmyndighet som har tillsyn av deponin eller med tillsynsmyndigheten i den kommun där avfallet uppstår. Förvaltningen tolkar att det är tillsynsmyndigheten som har tillsyn över deponin som avses, men anser att detta bör förtydligas.

18 §

Förvaltningen föreslår att det i föreskriftens 18 § förtydligas att länsstyrelsen är dispensgivande myndighet så som preciseras i 23 §, trots att detta är beskrivet i förordningen om deponering av avfall (2001:512). Dessutom ska det framgå om dispens ska sökas hos länsstyrelsen i det län där deponin är belägen eller i det län där avfallet uppstår.

RESERVATIONER M M

Renhållningsnämnden

Reservation anfördes av Ewa Schenström m fl (m) och Karl Bern (fp) enligt följande.

1. I huvudsak bifalla förvaltningens yttrande som svar på remissen.
2. Därutöver anför följande:

Förbudet att deponera brännbart avfall är reglerat i lag och infördes 2002. I det nu föreliggande ärendet föreslås regler för deponering av organiskt avfall. I stort kan moderaterna ställa sig bakom förvaltningens tjänsteutlåtande. Vi anser dock att utrymmet för undantag för deponiförbudet borde kunna göra större. Dessutom bör det även här framhållas att förbränningen som metod är överlägsen andra nu kända och tillämpade metoder för sophantering.”

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservation anfördes av Björn Ljung (fp) som yrkade att miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta att

1. som svar på remissen anför följande.

Folkpartiet ser avfallsfrågan och källsorteringen som en viktig princip. Av det skälet är det viktigt att arbeta för att genomföra ett system för källsortering m.m. som får en folklig förankring. Dagens system med snuskiga behållare och ostädad runt om i närområdet är inte godtagbart.

Här nedan ges folkpartiets samlade syn på avfallssortering i allmänhet och för hushållen i synnerhet. Det är en helhetssyn som vi anser bör överlämnas som remissvar till Naturvårdsverket. Folkpartiet vill särskilt framhålla att organiskt avfall inte bör sorteras i vanliga lägenheter. Det medför problem med ohälsosamma fastigheter med råttor och annat. Den som i sin villa e.d. vill ha en välskött kompost skall få tillstånd till detta.

Folkpartiet har inte någon annorlunda uppfattning än förvaltningen när det gäller industriavfall och avfall från andra näringsidkare som t.ex. restaurangnäringen.

Sammanfattning

Stockholms källsorteringssystem är i kris och systemet måste göras om i grunden. Källsortering i sig ska inte utgöra ett mål. Om det är mer miljö- och samhällsekonomiskt lönsamt att avskaffa sortering av vissa avfallsprodukter ska detta ske.

Folkpartiet vill radikalt förändra källsorteringen. Stockholm bör införa ett sorteringssystem som prioriterar och fokuserar på de farliga soporna och inte på sådant som man lika gärna kan bränna.

Det bästa för miljön är om sopor och avfall produceras i så liten utsträckning som möjligt. Stort ansvar ligger på förpackningsproducenterna som måste fortsätta sitt arbete med att utveckla olika förpackningar på ett effektivt och miljömässigt sätt.

För att underlätta hushållens sortering av farligt avfall måste fler insamlingsstationer för farligt avfall byggas. Information om var avfallet kan lämnas ska skickas ut till alla hushåll.

Beslut om en produkt ska materialåtervinnas eller brännas ska baseras på en helhetsbedömning. Återvinning ska aldrig vara ett självändamål. För vissa produkter lönar det sig både miljömässigt och ekonomiskt att bränna och därmed utvinna energi. För andra produkter är insamling och materialåtervinning självklart.

Följande produkter är för hushåll både miljömässigt och samhällsekonomiskt olönsamma att källsortera och bör därför i fortsättningen utan sortering läggas i soptunnan.:

- ? Pappersförpackningar, wellpapp (exklusive tidningar och papper)
 - ? Plastförpackningar
 - ? Matavfall
- Hushållen bör uppmuntras att källsortera följande produkter
- ? Farligt avfall, inklusive el-produkter och batterier
 - ? Tidningar och papper
 - ? Glasförpackningar
 - ? Metallförpackningar
 - ? Grovavfall

1. Inledning

Grunden för att nå en hållbar utveckling är att hitta en balans så att det vi producerar återanvänds eller återvinns och ger minsta skada för miljön. Målsättningen är att vi genom ny teknik lär oss producera så lite avfall som möjligt. Klokä lösningar på produkter som används, t ex mindre och smartare förpackningar är viktigt. Men i ett modernt samhälle kommer det alltid att produceras en viss mängd avfall och därför måste också omhändertagandet av avfall bli bättre.

1.2 Stockholms källsortering i kris

Källsorteringen är i kris. Sorteringssystemet har blivit så komplicerat att bara de största entusiasterna följer det fullt ut. Den rödgröna majoriteten har också planer på att ytterligare komplicera källsorteringen genom att uppmuntra och förbereda kompostering av matavfall. En känsla av att miljöansvaret på ett ohållbart sätt vältras över på konsumenterna sprider sig. Överfulla återvinningsstationer som lockar till sig råttor, sprider dålig lukt och förfular stadsmiljön är en ny verklighet för stockholmarna.

Folkpartiet anser att det i Stockholm behövs en snabbt reformerad källsortering. Den måste utformas så att vi alla ser det meningsfulla med sortering av hushållssopor och blir motiverade att medverka. Syftet med att källsortera är att minimera avfallets påverkan på miljön. Därför måste också Stockholms avfallspolitik vara utformad på ett sätt som minimerar påverkan på miljön. Sorteringen i sig ska inte vara ett mål - är det mer samhällsekonomiskt och miljömässigt lönsamt att slänga vissa sopor osorterat i soptunnan ska detta ske.

Folkpartiet i Stockholm presenterar nu ett avfallspolitiskt program för en bättre avfallspolitik. Vi vill med det här programmet visa vad kommunen och hushållen bör satsa på för att skapa både en miljömässig och samhällsekonomisk hållbar källsortering.

2. Omprioritera källsorteringen

Stockholm bör skapa ett sorteringssystem som prioriterar och fokuserar på det verkligt farliga soporna och inte på sådant som man lika gärna kan bränna. Idag har många hushåll kunskap om vad man ska göra med t.ex. kartonger, glas och tidningar. Men de har samtidigt bristfälliga kunskaper om andra betydligt mer miljöfarliga avfall som glödlampor, batterier och kemikalier. Stockholms utrednings- och statistikkontor har undersökt avfallshanteringen i staden och där framgår det också att stockholmarna har störst problem med sorteringen av det avfall som är mest skadligt för miljön.¹

Stockholms hushåll måste få bättre information om vad de ska göra med sina sopor. Många hushåll tror felaktigt att det är lag på att diska mjölkpaket. Vi vill rädda stockholmarna från att fastna i sorteringsfundamentalisternas klor.

2.1 Avfallsminimering

Avfallspolitikens främsta syfte är att minimera mängden avfall, minska mängden avfall som deponeras, minska avfallets innehåll av hälso- och miljöfarliga ämnen och att öka återanvändningen och materialåtervinningen.

¹ Undersökning från Utrednings- och statistikkontoret 2003. "Avfallshanteringen i Stockholm och renhållningsförvaltningens service". Sid 19.

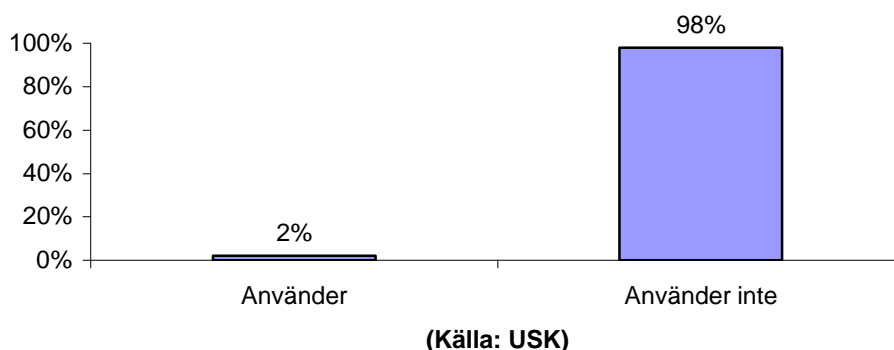
Det bästa för miljön är om sopor och avfall produceras i så liten utsträckning som möjligt. Stort ansvar ligger på förpackningsproducenterna som måste fortsätta sitt arbete med att utveckla olika förpackningar på ett effektivt och miljömässigt sätt. Effektivare förpackningar möjliggör en ökad användning av innehållet vilket i sin tur är positivt för miljön. En yoghurtförpackning som när den slängs fortfarande innehåller stora mängder yoghurt försvårar förbränningen eller återvinningen av förpackningen. Konsumenten har ett stort ansvar att välja produkter med effektiva förpackningar.

2.2 Prioritera sortering av farligt avfall

Farligt avfall har, om det inte tas om hand på rätt sätt, en skadlig inverkan på miljön.² I de fall det farliga avfallet blandas med sopor som ska gå till förbränning ökar risken för utsläpp via rökgaser och via deponeringen av restprodukter från förbränningen. Därför ska stadens källsorteringssystem ge stockholmarna rimliga möjligheter att göra sig av med dessa produkter på ett korrekt sätt. I dag finns miljöstationer som tillsammans med återvinningscentralerna har till uppgift att ta hand om stockholmarnas farliga avfall. I Stockholm finns det ca 20 miljöstationer och de flesta är belägna vid bensinstationer.

Enligt statistik- och utredningskontorets undersökning uppger endast var fjärde invånare att de någon gång har varit på någon av stadens miljöstationer under det senaste året. Samtidigt uppger var tredje boende i flerfamiljshus att de inte överhuvudtaget har något farligt avfall och därmed inte behöver lämna ifrån sig det! Endast två procent av samma grupp uppger att de någon gång under det senaste året har besökt en mobil miljöstation.³ Dessa siffror visar på ett skrämmande sätt hur hanteringen av det farliga avfallet fungerar i Stockholm.

Få använder mobila miljöstationerna
(Andel i flerfamiljshus som använder mobila miljöstationer 2002)

2.3 Fler insamlingsystem för farligt avfall

För att underlätta hushållens sortering av farligt avfall måste fler insamlingsplatser för farligt avfall skapas. De mobila miljöstationerna, som ytterst få använder och som finns i bl a Vasastan och på Södermalm, kan därmed avvecklas. Eftersom avfallet är just farligt är det ingen lösning med fastighetsnära sortering. Information om var avfallet kan lämnas ska skickas ut till alla hushåll.

3 Återvinna eller bränna?

Beslut om en produkt ska materialåtervinnas eller brännas ska baseras på en helhetsbedömning. Det man måste ta hänsyn till är transporter, miljöeffekter av återvinningsmetoden, energivinster

² Farligt avfall definieras som färg, lack, limrester, lösnings-, rengörings-, och bekämpningsmedel, kvicksilver, diverse oljor och andra kemikalier.

³ Undersökning från Utrednings- och statistikkontoret 2003. "Avfallshanteringen i Stockholm och renhållningsförvaltningens service". Sid 15-20.

mellan återvinning och nyproduktion och alternativ till den energi som återvinns via sopförbränning. Återvinning får aldrig bli ett självändamål. För vissa produkter lönar det sig både miljömässigt och ekonomiskt att bränna och därmed utvinna energi.

Att ta tillvara den energi som finns i avfallet genom förbränning är den vanligaste metoden att göra sig av med hushållsavfall i Sverige. Hushållsavfall består till allra största delen av så kallat förnyelsebart material, biobränsle. Brännbart avfall är en resurs som ska tas tillvara. När stockholmarna sorterat ut farligt avfall, el- och grovavfall, tidningar, glas- och metallförpackningar har man en soppåse som kan återvinnas till värme och el. Soppåsarna transporteras till Högdalenverket där de förbränns. I förbränningsprocessen utvinns värme och el. Högdalenverket producerar cirka 8-14 procent av Stockholms fjärrvärmebehov. Det motsvarar värme till cirka 80.000 hushåll och el till 200 000 hushåll. Verket tar emot ca 215.000 ton sopor per år. Dagens förbränning av hushållssopor motsvarar 50.000 kubikmeter olja per år.⁴

Sedan 1994 finns det producentansvar för förpackningar, returpapper och däck. 1998 infördes producentansvar för bilar och 2001 för elektriska och elektroniska produkter. Producentansvaret infördes för att öka miljöanpassningen av produkterna och minska mängden farligt avfall som deponeras till förmån för återanvändning eller återvinning.

Problemet med producentansvaret gäller förpackningsinsamlingen. Den är inte ekonomisk hållbar och i vissa fall kan man till och med ifrågasätta de miljömässiga vinsterna med insamlingen. Folkpartiet anser att vid sidan av hänsynstagande till olika miljöaspekter, måste ekonomiskt tänkande och sunt förnuft tillämpas.

3.1 Pappersförpackningar

Utöver tidningsinsamlingen uppmanas stockholmarna att källsortera sina pappersförpackningar. Förpackningarna fraktas till Örebro där de tvättas och därefter mals ner i en energislukande process. De återvunna materialet är betydligt dyrare än andra pappersförpackningar på marknaden. Det är konsumenterna som betalar genom förpackningsavgiften. Om hushållen istället upphör med att sortera sina pappersförpackningar och istället slänger dem i soppåsen kommer både miljön och ekonomin att bli vinnare. För varje mjölkpaket som slängs i soppåsen och går till förbränning, minskar förbränningen av olja. Förbrukade pappersförpackningar är en resurs som ska tas tillvara på bästa sätt. Det görs genom att utvinna el och fjärrvärme. Beträffande wellpappförpackningar står hushållsinsamlingen för 70 procent av kostnaderna, men genererar endast 10 procent av den totala mängden insamlat wellpapp. 90 procent av den insamlade mängden wellpappförpackningsavfall kommer från företagen.⁵ Folkpartiet anser därför att hushållen ska sluta källsortera pappers- och wellpappförpackningar.

3.2 Plastförpackningar

Stockholmarna uppmanas även att källsortera hårdplastförpackningar. Endast 16 procent av alla hårdplastförpackningar på marknaden materialutnyttjas. Över hälften av de insamlade förpackningarna är av så dålig kvalitet att de förbränns.⁶ Det kostar cirka en kvarts miljard koronor per år, hushållens utgifter och arbetstid exkluderade, att materialåtervinna hårdplast med ett marknadsvärde av 10 miljoner kronor.⁷ Mjukplast ska inte källsorteras utan ska kastas i den vanliga soppåsen för att sedan bli el och fjärrvärme. Folkpartiet menar att källsortering av hårdplastförpackningar är slöseri med resurser. Det är bättre att slänga alla sorters plastförpackningar i soppåsen. Plast tillverkas av olja och kan med fördel brännas upp.

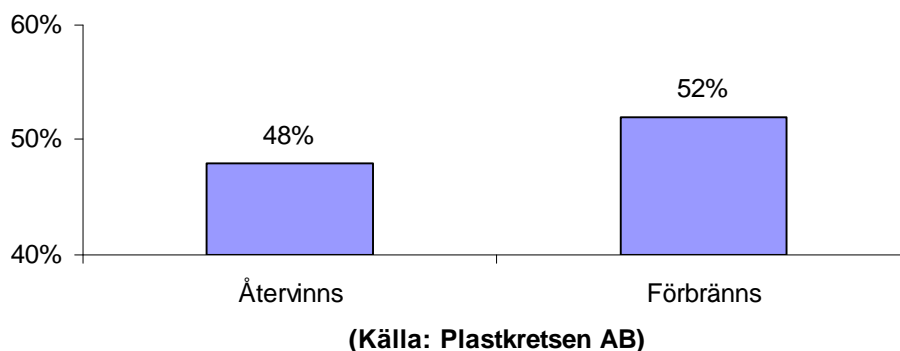
⁴ Renhållningsförvaltningen, Stockholm stad.

⁵ Naturvårdsverket, rapport 5299 "Samla in och återvinn!". Sid 26.

⁶ Ibid. Sid 5.

⁷ DN-debattartikel "Skrämseltaktik i debatten om förbränning". Paulsson, Valfrid m fl.

Mer än hälften förbränns (52% av de insamlade hårplastförpackningarna bränns)

3.3 Kompostering

Storskalig kompostering eller rötning är inte det bästa sättet att ta tillvara hushållens matavfall. Kompostering har hittills mest levererat dålig lukt och en slutprodukt som ingen vill ha. I Göteborg har försök med kompostering av matavfall och annan biomassa genomförts med bristfälliga resultat. Vid effektiv förbränning i avfallsvärmeverk destrueras alla mikroorganismer och nästan alla kemiska föroreningar samtidigt som avfallet utnyttjas som biobränsle för att ge bl a fjärrvärme. Den rödgröna majoritetens förslag om att stimulera kompostering i flerfamiljsfastigheter kommer därmed att försämma miljön och leda till ökade kostnader för Stockholm och dess invånare.

3.4 Metallförpackningar

Insamlingen av metallförpackningar fungerar relativt väl. Metallförpackningarna består av aluminium eller stål. Fördelen med förpackningar som är gjorda av metall är att de kan återvinnas hur många gånger som helst. Många svenska stålverk använder metallförpackningar och järnskrot som råvara. Genom att återvinna stål från metallförpackningar spar man 75 procent av energin jämfört med att göra stål av malm. Energiförbehovet vid omsmältning av aluminium är endast 5 procent jämfört med nyttillverkning.

Metallförpackningar som inte källsorteras, utan slängs av hushållen i soppåsen, är kvar i bottenlagget. Efter förbränningen sker en magnetsortering av plåtburkarna som sedan återvinns. Det gäller dock inte aluminiumburkar som sannolikt skulle brinna upp och bli aska. Denna metod tillämpas också i stora delar av Europa.⁸ Magnetsortering fungerar bra och frågan är om det inte är mer samhällsekonomiskt hållbart att inte källsortera metallförpackningarna. Problemet är att denna metod inte är förenlig med det nationella kravet i avfallsförordningen om att brännbart avfall ska förvaras och transporteras bort avskilt från annat avfall. Folkpartiet uppmanar därför stockholmarna att tillsvidare fortsätta med att källsortera metallförpackningar.

3.5 Tidningar/Papper

Tidningar har sedan länge insamlats med lönsamhet. Ett välfungerande insamlingssystem finns och hushållen uppger också att de är mest tillfredsställda med möjligheterna att sortera tidningar. Systemet med förpackningsavgifter saknas helt för tidningar. Kostnaderna för insamling täcks av den ersättning entreprenörerna får vid leverans till pappersbruken. Returpapper kan bli nya tidningar, kartonger, hygienpapper och isolering i hus.

⁸ Naturvårdsverket, rapport 5299 "Samla in och återvinn!". Sid 31.

3. 6 Glas

Glasåtervinningen startade i Sverige i början av 1980-talet. Sverige är ett av världens bästa länder på glasåtervinning. Så gott som allt glas som samlas in, 96 procent, kommer från hushållen. Fördelen med att sortera glasförpackningar är att det krävs mindre energi att tillverka glas av glas istället för att börja från början. Men problemet med att tillverka glasprodukter av återvunnet glas är att det är betydligt dyrare än jungfruligt glas. Trots den relativt höga kostnaden för att återvinna glas, anser folkpartiet att Stockholms invånare ska fortsätta att sortera glasförpackningar. Vid förbränning av glas utvinns ingen energi och risken finns att glasförpackningar tränger undan de brännbara soporna.